

گفتاری نیکو از امام‌رضا(ع)

عفو هیات علمی دانشگاه فردوسی

حجت الاسلام والمسلمین محمد رضا جواهری

در روز میلاد امام هشتم^(ع) که هرچه در مشهد مقدس از برکات و نعمات وجود دارد به یمن حضور نورانی ایشان است، خوب است به توصیه‌های حضرت رجوع کنیم و از گفتار ایشان بیاموزیم. برای اهالی مشهد مقدس، برگزاری جشن ازدواج در روز میلاد آن امام مهربان، لطف دیگری دارد. ازدواج در اسلام یک امر مقدس و عبادت و عامل افزایش دیانت انسان است. در مسیحیت تحریف‌شده در واتیکان، اصل ازدواج، شر و مذموم است و تنها برای تولید نسل و دفع افسد به فاسد، مجاز دانسته شده است. در اسلام به ازدواج، تشویق و ترغیب شده است و پیامبرا کرم^(ص) و امامان (علیهم‌السلام) درباره فضیلت و آثار ازدواج، بارها سخن گفته‌اند. یک موضوع بسیار مهم در زمینه ازدواج، شرایط همسر است.

مجرده دختر و پسر سؤال می‌کنند یا چه کسی ازدواج کنیم. پاسخ این پرسش در گفتار اهل بیت^(ع) آمده است. امام‌رضا^(ع) به سرپرست خانواده فرموده‌اند: «إِنْ خُطِبَ إِلَيْكَ رَجُلٌ رَضِيتَ دِينَهُ وَخُلُقَهُ فَرُوجُهُ وَ لَا يَمْنَعُكَ قَرْنُهُ وَ فَاقُهُ، اگر مردی به نزد تو به خواستگاری آمد و دین و اخلاق او را پسندیدی، به وی زن بده و فقر و ناداری و تنگدستی‌اش، مانع تو از این کار نشود». (فقه رضوی، ص۲۳۷). در این حدیث رضوی به ازدواج دختران سفارش شده است، اما امام‌رضا^(ع) بر تدبін و «اخلاق» خواستگار تأکید می‌کنند. دو امتیاز اصلی خواستگار مناسب برای ازدواج با هر دختر، همین دو ویژگی بزرگ است. هر فردی این دو صفت بنیادی و محوری را دارا بود و به خواستگاری دختر آمد، باید از او استقبال کرد.

براساس این گفتار امام‌رضا^(ع)، سرمایه‌داری و ثروت خواستگار نباید شرط نخستین در پاسخ دختر و ولی او به خواستگار باشد. «فروجه، فعل امر است. امام‌رضا^(ع) به اولیا و خانواده‌ها هشدار داده‌اند تدبін و اخلاق بسیار مهم است. اگر مردی مؤمن و بااخلاق به خواستگاری آمد، صلاحیت ازدواج را دارد. امام به ولی دختران امر می‌کنند به چنین خواستگاری، دختر بده و فقر و تهیدستی، مانع پاسخ مثبت به خواستگار متدبین و خوش اخلاق نشود. به پدر و مادرها توصیه می‌کنند خواستگار باایمان و اخلاق را به خاطر فقر و نیازمندی رد نکنید و پاسخ رد به خواستگار مؤمن ندهید. امام‌هشتم^(ع) در این رهنمود بسیار مهم، دو صفت ثبوتی و یک صفت سلبی در خواستگارا را روشن کرده‌اند؛ به مؤمن و بااخلاق دختر بدهید. بنابراین خواستگار باید مؤمن و بااخلاق باشد. اما به سرمایه و پول و امکانات دنیوی خواستگار توجه نکنید، خداوند از فضل خود، خواستگار مؤمن و خوش اخلاق را بی نیاز خواهد ساخت. بی‌نیازی و ثروتمندی، معیار اصلی ازدواج نیست. اگر خواستگار، نیازمند و فقیر و محتاج بود اما تدبін و اخلاق داشت، فردی شایسته و مطلوب است. فقر خواستگار، جای نگرانی ندارد، خداوند کمک خواهد کرد. بی‌دینی و بداخلاقی خواستگار صفات زشتی است که پدر و مادرها باید به چنین خواستگار بی‌تقوایی، پاسخ رد و منفی بدهند. ازدواج آسان در این توصیه امام‌رضا^(ع) دیده‌می‌شود. براساس این توصیه، دوری از سرمایه‌داری و تجمل‌گرایی و تشریفات در امر ازدواج، لازم است.

حکم اموال یتیم

در این ستون به پرسش‌های شما درباره حکم مسائل مختلف از نظر شرعی پاسخ خواهیم داد. شما مخاطبان گرامی می‌توانید پرسش‌های خود را به شماره پیامک ۰۷۲۸۹۰۳۰۰ با ما در میان بگذارید.

- با سلام. مدتی است در یک آژانس کار می‌کنیم و به‌تازگی متوجه شده‌ایم صاحب آژانس برای خرید دفتر آژانس از مال یتیم استفاده کرده است که مادر یتیم رضایت ندارد. حال سؤالمان این است که آیا کار کردن ما در این آژانس از لحاظ شرعی حلال است؟
- پاسخ اجمالی

اگر اتومبیلی که رانندگان برای جابه‌جایی مسافر از آن استفاده می‌کنند، از مال یتیم و غصبی تهیه شده باشد، کسب درآمد از این راه جایز نیست. ولی چنانچه رانندگان مستقیم، مالی از یتیم را در اختیار نداشته باشند، اصل کار کردن آنان برای آژانس بلامانع است، اما باید توجه کرد که اگر محل دفتر آژانس از مال غصبی تهیه شده است، نماز خواندن در آنجا صحیح نیست و حضور در آنجا نیز دارای اشکال است. در ادامه، چند نکته کلی درباره مباحث مطرح‌شده در این سؤال را بررسی می‌کنیم.

- یتیم
- یتیم در اصطلاح فقهی به کسی گفته می‌شود که پدرش را قبل از بلوغ از دست داده است. احسان، انفاق، اطعام، احترام، رسیدگی به امور یتیم و سرپرستی او از سفارش‌های قرآن و روایات درباره ایتمام است.
- برای یتیم احکام شرعی وجود دارد، ازجمله محجور بودن، ولایت با جد پدری، حق حضانت با مادر، حرمت، زدن ظالمانه یتیم، حفظ و امانت‌داری اموال یتیم و تصرف در آن به بهترین وجه، گناه کبیره بودن خوردن مال یتیم، جایز نبودن تجارت و قرض با مال یتیم، بدون رعایت مصلحت او، تحویل اموال یتیم پس از بلوغ و رشد و سهم بردن سادات یتیم از خمس. یتیم پس از بلوغ یا رشد، از یتیمی و احکام آن خارج می‌شود.
- امانت‌داری در اموال یتیم

آیات ۱۵۲ سوره انعام و ۳۴ سوره اسرا با عبارت یکسان و مشابه از نزدیک شدن و دخالت و تصرف در اموال یتیمان نهی می‌کند، مگر به احسن وجه (یعنی حفظ اموال و نیز افزایش آن). براساس این آیات که به تصرف در مال یتیم به احسن وجه دستور می‌دهد، فقها ازجمله شیخ‌انصاری، درباره رعایت مصلحت یا کفایت عدم‌وجود مفسده در این تصرف، بحث کرده‌اند. موضوع حفظ اموال یتیم در داستان خضر و موسی^(ع) نیز آمده است. در جاهلیت، یتیمان را از ارث محروم می‌کردند و به‌جای حفظ و امانت‌داری اموالشان درباره آن سهل‌انگاری می‌کردند و باعث اتلاف آن می‌شدند و حتی برخی از آن‌ها اموال یتیم را به اموال خود اضافه و در آن تصرف باطل و حرام می‌کردند، از این‌رو در آیه سوم سوره نسا، سه حکم مهم درباره مال یتیم صادر می‌شود:

- وجوب بازگرداندن اموال یتیمان به آنان.
- نهی از تبدل خبیث به طیب (مانند خیانت در امانت نسبت به اموال یتیم).
- حرمت مخلوط کردن مال خود با اموال یتیم و تصرف در مجموع آن‌ها.
- آیه دهم سوره نسا به عذاب باطنی و اخروی تجاوز به اموال یتیمان و خوردن ظالمانه آن اشاره و چهره حقیقی تصرف ظالمانه در مال یتیم را آتش خواری معرفی می‌کند: «إِنَّ الَّذِينَ يَأْكُلُونَ أَمْوَالَ الْيَتَامَىٰ ظُلْمًا إِنَّمَا يَأْكُلُونَ فِي بُطُونِهِمْ ثَارًا وَيَصْطَلُونَ سَعِيرًا، همانا کسانی که اموال یتیمان را به ظلم و جور می‌خورند، آنان در حقیقت در شکم خود آتش فرومی‌برند و زود باشد که در آتش فروزان دوزخ درافتند». یعنی متجاوز با خوردن ظالمانه اموال یتیمان، هم‌اکنون آتش خواری را آغاز کرده است و در عالم طبیعت، آن را درک نمی‌کند اما با مرگ، عذاب اخروی را حس می‌کند. در این آیه، از کلمه «ظُلْمًا» (به ستم خوردن) که حصر و محدودیت را می‌رساند، معلوم می‌شود که تجارت و تصرف عادلانه با مال یتیم، ظلم و ستم نیست و جایز است. در روایات نیز خوردن ظالمانه مال یتیم، جزو هفت گناه کبیره برشمرده شده و برای آن، عقوبت دنیوی (ظهور آثار ظلم در ذریه ظالم) و اخروی (آتش جهنم) بیان شده است و فرقی میان کم یا زیاد بودن مقدار اکل مال یتیم نیست.

- پاسخ برخی مراجع تقلید در مورد سؤال:
- ...الْعظمی مکالم‌شیرازی
- درصورتی‌که یقین به این مطلب دارید، جایز نیست.
- آیت...الْعظمی صافی گلپایگانی
- در فرض سؤال چنانچه معامله با عین مال یتیم نباشد، کما اینکه غالب معاملات به ذمه است، در این فرض، کار کردن در آژانس بلامانع است.
- آیت...الْعظمی نوری‌همدانی
- درصورتی‌که مکان مذکور غصبی باشد، توقف در آن و نماز در آن جایز نیست، ولی درآمدی که حاصل از جابه‌جایی مسافران [است] و با وسیله تقلیه مباح صورت می‌گیرد، مانعی ندارد.

شهر
اخبار
SHAHIRANEWS.IR
۴ شنبه
۱۰ خرداد ۱۴۰۲
شماره ۳۱۵۴

۱۴

حجت‌الاسلاموالمسلمین عالی از آثار زیارت امام رضا^(ع) می‌گوید

زیارت در مدار اجابت

آمنه مستقیمی| ایام ولادت حضرت علی‌بن‌موسی‌الرضا^(ع)، ولی نعمت ما ایرانیان، فرصتی است مغتنم تا به جلوه‌هایی از انس و الفت با حضرت، دلیل شهرت ایشان به برخی القاب و نیز آثار و برکات زیارتشان بپردازیم و با علم به این موضوعات، فرصت انس با امام مهربانی‌ها را بیشتر برای خود فراهم کنیم. در این راستا با حجت‌الاسلاموالمسلمین مسعود عالی، کارشناس و خطیب مذهبی، گفت‌وگو کرده‌ایم که آن را پی می‌گیرید.

چرا امام رئوف^(ع)؟

❀ اگرچه همه ائمه^(ع) دارای وصفِ رافت و مهربانی هستند، درمیان آن حضرات، آقا علی‌بن‌موسی‌الرضا^(ع) به امام‌رئوف شهرت دارند. برخی شاگردان علامه طباطبایی^(ره) از ایشان پرسیدند: چرا به حضرت ثامن‌الحجج^(ع) امام‌رئوف می‌گویند؟ علامه پاسخ داد: چون رافت حضرت، حسی است وزود دیده و لمس می‌شود. رافت امام‌رضا^(ع) چنان بود که حتی مأمون که بعدها قاتل امام شد، از این ویژگی بهره برد.

❀ امام‌رضا^(ع) دو نوع رافت دارند، یکی رافت عمومی که شامل حال همه حتی مأمون عباسی شد و او به رافت رضوی از همسر عقیم خود صاحب فرزند شد. دوم رافت خصوصی که شامل حال خواص می‌شود. آیت... و حید خراسانی درباره جلوه این رحمت خصوصی تعریف می‌کرد: میرزا حبیب... گلپایگانی در حرم مطهر رضوی امام جماعت بود و چهل سال نماز شبش را پشت درهای حرم رضوی می‌خواند و می‌ایستاد تا نخستین زائر حضرت رضا^(ع) باشد تا اینکه سخت بیمار

شد. خودش می‌گوید روی تخت بیمارستان به حرم آقا رو کردم و گفتم: چهل سال اولین زائر شما بودم. این کار من بود برای شما. حضرتان برای من چه می‌کنید؟ در همان حالت دل‌شکستگی، وجود مقدس حضرت را دیدم که بر تختی نشسته‌اند و کنارشان گلی است. نزدیک شدم. امام^(ع) سخن‌نمی‌گفتند اما تبسم بر چهره داشتند و آن گل را به من دادند. از آن زمان، دستی که با آن، گل را گرفتم، به هر بیماری که می‌خورد، شفا می‌گیرد.

بدون رضا^(ع)، به رضا نمی‌رسیم!

❀ یکی از راه‌های شناخت معصومان، اسامی و القابی است که از جانب خدای متعال به ائمه^(ع) اعطا شده است و مأموریت و رسالت آن حضرات را تا حد زیادی

معلوم می‌کند. مشهورترین لقب حضرت ثامن‌الحجج^(ع)، «رضا» است اما نباید رضا را این چنین معنا کرد که ایشان به مقام رضا رسیده‌اند، نه؛ چون دیگران هم می‌توانند به این مقام والای عرفانی برسند. حضرت را از آن نظر «رضا» می‌خوانند که هر که بخواهد به مقام رضا برسد و هم او از خدا خشنود باشد و هم خدا از او خشنود باشد، به وساطت حضرت ثامن‌الائمه^(ع) نیاز دارد.

ضامن ما هم می‌شوند

❀ امام مهربانی‌ها به «ضامن آهو» نیز شهرت دارند، البته این لقب، اعطایی از جانب خدا نیست، بلکه حضرت درمیان مردم به این وصف شهره شده‌اند. این وصف، نوعی ترجمان کشف‌حصین (پناهگاه استوار و محکم) است که در زیارات می‌خوانیم، مگر می‌شود امام‌رضا^(ع) ضامن آهو شود و هوای دوستان خود را نداشته باشد؟ امکان ندارد کسی به حضرت پناه ببرد و امام به او پناه ندهد، بنابراین باز یارت به در خانه حضرت علی‌بن‌موسی‌الرضا^(ع) بروید و مجدانه بخواهید همان‌طور که ضامن آهو شدند، ضامن شما نیز بشوند.

توصیه پیامبر^(ص) به زیارت امام‌رضا^(ع)

❀ درباره زیارت امام‌رضا^(ع)، توصیه و سفارش بسیار است، مرحوم شیخ صدوق^(ره) در عیون اخبار الرضا^(ع) نقل کرده است: «شخصی از صالحان ایرانی، پیامبر^(ص) را در خواب یا عالم مکاشفه دید و عرض کرد: به زیارت کدام یک از فرزندان شما بروم؟ حضرت رسول^(ص) پاسخ دادند: برخی فرزندانم، مقتول و برخی مسموم به‌سمت من آمدند. آن فرد مجدد سؤالش را تکرار کرد و این بار پیامبر^(ص) فرمودند: آن‌که به تونزدیک‌تر است. آن‌شخص پرسید: منظور تان امام‌رضا^(ع) است؟ رسول خدا^(ص) سه مرتبه در پاسخش فرمودند: قُلْ ضَلٰی... غَلِیْک.. پیامبر^(ص) دو نفر را پاره تن خود خوانده‌اند، نخست حضرت زهرا^(ص)، «فَاطِمَةُ بَضْعَةٌ مِنِّیْ، و دومی امام‌رضا^(ع) را. ایشان فرمودند: به‌زودی پاره تن من در خراسان مدفون می‌شود. هیچ گرفتاری او را زیارت نمی‌کند، مگر آنکه گرفتاری‌اش برطرف می‌شود و هیچ گنجه‌کاری نیست، مگر اینکه به وساطت او گناهش، بخشیده می‌شود.

برکات زیارت

❀ ما چه می‌دانیم آمدن در جوار امام‌رضا^(ع) یعنی چه و با این زیارت و عرض ارادت، چه چیزها که نصیب ما نمی‌شود. امام‌رضا^(ع) خود درباره برکات زیارتشان فرمودند: «هر که مرا با دوری راه زیارت کند و از راه دور به زیارت من آید، در روز قیامت در سه موقف به یاری او

خواهم آمد تا او را از ناراحتی‌های آن حال نجات دهم؛ اول در آن هنگامی که نامه‌های اعمال پخش می‌شود از جانب راست و از جانب چپ که هر که نامه عملش به دست راستش داده شود، با نرمی و سهولت به حساب او رسند و اما آن‌که کتابش را به دست چپش دهند، خواهد گفت ای کاش نامه‌اش را به او نمی‌دادند و به حسابش نمی‌رسیدند. دوم در آن هنگام که از خدا صراط می‌گذرد. سوم در آن وقت که عمل او را می‌سنجند».

راه گرفتن حاجات از امام‌رضا^(ع)

❀ ما واسطه‌ها را اسباب گرفتن حاجات از خدا می‌دانیم؛ یعنی حیات، رزق، شفا و... همه عنایات خداست که به واسطه ائمه^(ع) به ما می‌رسد. مرحوم آیت... مجتهدی می‌گفت: «به محضر آیت... خوانساری^(ره) رسیدم و پرسیدم چطور در حرم امام‌رضا^(ع) و هنگام زیارت ایشان از خدا حاجت بخواهیم؟ آیا بگوئیم خدا یا! به حق امام‌رضا^(ع)، حاجات ما را بده یا به امام بگوئیم از خدا حاجات ما را طلب کنید؟ آن مرجع عالی‌قدر پاسخ داد: هر دو خوب است اما دومی بهتر است؛ به امام‌رضا^(ع) بگوئید که ایشان از خدا بخواهد، حتی توصیه شده است بر سر مزار مرحوم طبرسی که در حرم مطهر رضوی دفن است، بروید و از وی بخواهید از امام‌رضا^(ع) بخواهد که از خدا برای شما طلب حاجت کنند و این، عمل به توصیه قرآن است که می‌فرماید: «وَاتَّبِعُوا آلَیْهِ الْوَسِیْلَهُ».

حجت‌الاسلاموالمسلمین عالی: حضرت را از آن نظر «رضا» می‌خوانند که هر که بخواهد به مقام رضا برسد و هم او از خدا خشنود باشد و هم خدا از او خشنود باشد، به وساطت حضرت ثامن‌الائمه^(ع) نیاز دارد

خود را در مدار اجابت قرار دهید

❀ نخستین جایی که امام معصوم^(ع) در نگاه از عالم بالا به پایین به آنجا می‌نگرد، مزار نورانی خویش است، البته این موضوع برای همه اموات صادق است؛ اینکه در روایت از امیرالمؤمنین^(ع) آمده است، به کنار قبر پدر و مادر خود بروید و حاجت بخواهید، ناظر بر همین موضوع است که پدر و مادر از عالم برزخ به جوار قبر خود نظر دارند، می‌بینند و دعای فرزندان را اجابت می‌کنند، بنابراین رفتن به زیارت امام‌رضا^(ع) و حضور یافتن در فضای حرم رضوی، ما را در مدار اجابت حضرت قرار می‌دهد، پس هر چه نزدیک‌تر، بهتر اما این نافی زیارت از راه دور و ابراز ارادت و عشق به محضر حضرت با وجود فاصله‌های مکانی نیست.